

tum sub cuius sunt potestate, vel proximorum, qui eorum curam habent, & sine benedictionibus Ecclesiae: & tandem hodie clarius, quando celebratur matrimonium non facta prius solemnitate in Ecclesia parochiali per presbyterum ejus, denuntiando illud inter eos contrahendum, & assignando terminum, in quo si quis sciat impedimentum subesse, veniat ad illud proponendum & declarandum: text. est in cap. Aliter, & per tot. 30. quest. 5. text. hodie formalis & expressus in Cap. Cum inhibito. de cland. despons. & ibi tenent. Glos. ordinaria & communiter DD. (e) Et aliter facientes, & tali matrimonio interessentes, tam laici, quam Clerici, peccant & puniuntur, licet matrimonium in substantia valeat & teneat, ut ibi disponitur. Et quo deducitur & infertur, quod si hodie, prout communiter fit, matrimonium fiat in facie Ecclesiae & congregatione fidelium in praesentia multorum, non dicitur clandestinum, nec habet locum praedicta poena: & in terminis ita tenet Abb. Panorm. in dict. cap. Cum inhibito. i. column. num. 9. nimis commendando, & dicens quod hoc aperit multum intellectum illius text. cum materia: & sequentur communiter alii DD. (f) ex quibus resultat, quod hoc casu, tantum quando verè realiter & propriè matrimonium dicitur clandestinum secundum dispositionem juris Canonici, habet locum ista lex & ejus poena: & hoc firmat expressè nostra lex.

2. Maximum tamen & necessarium dubium est, an ista lex potuit fieri à nostro Principe, & debeat servari in nostro regno? Et reperio, quod passus & articulus est aded dubius, quod quaelibet opinio contraria potest bene & juridicè fundari. Et videtur quod nullo modo valeat, nec sit servanda, quia Princeps, Rex, vel Judex saecularis non potest aliquid disponere nec statuere circa matrimonium vel spiritualia, argumento text. in cap. Cum inferior, de major. & obed. cum similibus: ita tenet notabiliter Abb.

(e) Vide etiam Matienz. in leg. 1. tit. 1. lib. 5. gloss. 1. num. 1. Magister sententiarum in 4. distinct. 28. cap. 2. & ibi Theologi: Soto quest. 1. column. 1. Alphons. à Vera-Cruce, in Speculo conjugiorum, 1. part. art. 10. in princip.

(f) Neque etiam, si banna seu proclamationes, aut denuntiationes non procedant, ut testatur Joan. Lupus Segoviens. in tract. de Matrim. 2. part. principali, num. 16. Sylvester. verbi Matrimonium, 2. in fin. Alfons. à Vera-Cruce, in Speculo conjugiorum, 1. part. art. 16. penult. col. vers. Considerandum; Palud. in 4. distinct. 28. quest. 2. art. 3. concl. 3. Palac. Rub. in cap. Per vestras, 3. notabili, §. 21. num. 14. de Donat. inter virum, Covarrub. in Epitome de Sponsal. 2. part. cap. 6. n. 10. Joan. Maj. in distinct. 27. quest. 1. Navarr. in Manuali, cap. 22. n. 68.

(g) Ita etiam tenet Afflicis in Constit. Neap. lib. 3. rub. 19. in simili leg. Neapol. matrimonia clandestina impediende, & Palac. Rub. hic num. 1. Castill. col. 4. vers. Quapropter, Cifuent. & Gomez. Arias num. 39. Gregor. in leg. ult. glos. ult. titul. 3. part. 4. Covarrub. pluribus auctoritatibus & rationibus in Epitome, ut Sponsalibus, 2. part. cap. 6. n. 17. Alphons. à Castr. lib.

Panorm. in cap. 1. de Spons. 2. column. num. 7. & 8. ubi expressè dicit, quod corriguntur omnes leges civiles contrarium disponentes, & ibi magis communis opinio; & hanc dicit magis commun. opin. Alexand. in Rubr. ff. Solut. matrim. fin. column. & quod idem Alexand. in l. Sejus Augerius. ff. ad leg. Fal. 2. column. numer. 4. Roderic. Suar. in leg. 2. tit. 1. lib. 5. Ordin. fol. 65. column. 2. quest. 1. ubi plenè loquitur, & tandem distinguit, an nubat digno vel non. Sed his non obstantibus, ego teneo contrariam sententiam, imò quod ista lex potuit fieri, & debet servari: & hoc tali potissimo fundamento: quia quando lex civilis non se intromittit, nec aliquid determinat super substantia matrimonii, vel super spiritualibus, sed tantum procedit coadjuvando, declarando, & ampliando ipsum jus Canonicum ad majorem observationem ejus in his, quae sunt prohibita & puniuntur de ipso jure Canonico, potest licitè & justè facere & disponere; argumento text. in cap. 1. & in cap. Sup. eod. de cognat. spir. & in expressò ita tenet Glos. singularis & ordinaria in cap. Cum secundum II. hered. in 6. in verb. Certoque casu, & ibi Joan. Andr. Domin. & commun. DD. Bart. per text. ibi in leg. Edicimus, Cod. de Murilegalis. lib. 11. Bald. in leg. 1. §. Jus nat. ff. de Just. & jur. 2. column. num. 4. idem Bald. in leg. Omnem fin. column. & quest. Cod. ad Tertul. idem Bald. in Rub. extra, de const. final. column. idem Bald. in cap. Tenor. de Re jud. Ludov. Roman. in Rubr. ff. Solut. matr. 2. lectur. fin. column. num. 39. Palac. Rub. in Repet. cap. Per vestras, fol. 89. column. 2. vers. Has autem leges, cum pluribus aliis: & istam opinionem approbat hodie nostra lex, quae videtur justissima propt. evitanda tot damna & incommoda quae ex adverso sequuntur, seducendo puellas & virgines nobiles, ut nubant indigno & pauperi: Nec aliquam vim facio in communi opinione nec in multitudinis auctoritate, sed tantum in fundamento & ratione. (g)

TEXT. L.

LA ley del Fuero, que dispone que no pueda el marido dar mas en arras à su muger de la decima parte de sus bienes, no se pueda renunciar: y si se renunciare, no embargante la tal renunciacion, lo contenido en la dicha ley se guarde, y execute: y si algun Escribano diere fé de algun contrato en que intervenga renunciacion de la dicha ley, mandamos, que incurra en perdimiento del Oficio de Escribania que tuviere, y de allí adelante no pueda mas usar de él, so pena de falsario.

Id est:

Lex Fori, quae disponit ne maritus possit in Arram dare uxori ultra decimam partem bonorum, renuntiari non possit; quod si renuntietur, non obstet quin quod in ea lege continetur observetur & fiat. Quod si tabellio quispiam fidem fecerit alicujus contractus, in quo interveniat renuntiatio praedictae legis, praecipimus ut incurrat in amissionem Officii Tabellionatus quod habuerit, nec deinceps possit eo uti sub perfidia poena.

TEXT. LI.

SI la muger no hubiere hijo del matrimonio en que interviniere promission de Arras, y no dispone expressamente de las dichas Arras, que las haya el heredero, ò herederos de ella, y no el marido, ora la muger haga Testamento, ò no.

Id est:

Si mulier non habuerit prolem ex matrimonio in quo intervenerit Arrae promissio, nec expressè dispositum fuerit de praedicta Arra, veniat ad illius heredem, aut heredes, & non ad maritum, sive condat mulier Testamentum, sive non.

TEXT. LII.

Qualquiera esposa, ora sea de presente, ora sea de futuro, suelto el matrimonio, gane, si el esposo la huviere besado, la mitad de todo lo que el esposo le huviere dado

ante de consumado el matrimonio, ora sea precioso, ò no: y si no la huviere besado, no gane nada de lo que le huviere dado, y tornese à los herederos del esposo: pero si qualquiera de ellos muriere despues de consumado el matrimonio, que la muger, y sus herederos ganen todo lo que seyendo desposados le huvo el esposo dado, no haviendo Arras en el tal casamiento, y matrimonio: pero si Arras huviere, que sea en escogimiento de la muger, ò de sus herederos, ella muerta, tomar las Arras, ò dexarlas, y tomar todo lo que el marido le huvo dado siendo con ella desposado: lo qual hayan de escoger dentro de veinte dias despues de requeridos por los herederos del marido; y si no escogieren dentro del dicho termino, que los dichos herederos escojan.

Id est:

Quaecumque sponsa, vel de presenti, vel de futuro, si conjugium fuerit dissolutum, & sponsus eam fuerit osculatus, lucretur mediam partem totius, quod sponsus illi dederit ante consummatum matrimonium, sit pretiosum vel non: Quod si illam non fuerit osculatus, lucretur nihil ejus quod ei dederit, sed redeat ad sponsi heredes. Verum si eorum quisquam decedat post consummatum matrimonium, uxor & ejus haeredes lucretur totum quod, dum sponsi erant, sponsus illi donaverit, si Arra defuit in ejusdem conjugio aut matrimonio; verum si Arra intervenit, sit ad uxoris electionem, aut ea defuncta, illius haeredum, accipere Arram, aut ea demissa, totum retinere quod ei maritus dederit dum esset sponsus. Ea verò electio fiat intra viginti dies postquam fuerint à mariti haeredibus requisiti: quod si non elegerint intra praedictum terminum, haeredum mariti sit electio.

TEXT. LIII.

SI el marido, y la muger durante el matrimonio casaren algun hijo comun, y ambos le prometieren la dote, ò donacion propter nuptias, que ambos la paguen de los bienes que tuvieren ganado durante el matrimonio: si no los huviere, que basten à la paga de la dicha dote, y donacion propter nuptias, que lo paguen de

lib. 1. de Justa hereticorum punitione, cap. 26. concl. 2. Alfonsus à Vera Cruce in Speculo conjugiorum, 3. part. art. 20. concl. 1. in fi n. hodie verò post Concilium Trident. non debere hujus legis poenam praticari, asserit Matienz. in dict. leg. 1. titul. 1. lib. 5. Recop. gloss. 7. num. 5. cum clandestinum matrimonium aliter contractum, quam praesente Parocho, & duobus testibus, sit ipso jure nullum, ut in cap. de Reformatione matrimonii, sess. 24.

de por medio de los otros bienes que les pertenecieren en qualquier manera: pero si el padre solo durante el matrimonio, dota, o hace donacion propter nuptias a algun hijo comun, y de tal matrimonio huviere bienes de ganancia, de aquellos se pague en lo que en las ganancias cupiere; y si no las huviere, que la tal dote, o donacion propter nuptias se pague de los bienes del marido, y no de la muger.

Id est:

Si maritus & uxor, dum in matrimonio fuerint, communem filium matrimonio junxerint, atque ei ambo promiserint dotem, aut donationem propter nuptias, ambo solvant ex iis bonis que in suo matrimonio acquisiverint: Si ea non suffecerint ad predictae dotis, aut donationis solutionem, solvant ex aliis bonis que ad utrumque quavis alia ratione pertinerint: Verum si solus pater durante matrimonio dotaverit, aut donationem propter nuptias fecerit communi proli, & ex eo matrimonio fuerint aliqua acquisitionis bona, ex eis solvantur quatenus acquisitiones tulerint: quibus deficientibus, ejusmodi dos sive donatio solvatur ex bonis mariti, non uxoris.

COMMENTARI

In Legem L. LI. LII. & LIII.

SUMMARIUM.

- 1 Quibus modis fiat donatio in jure nostro inter maritum & uxorem?
- 2 Quid sit sponsalitia largitas, & quis sit ejus effectus?
- 3 Si ista donatio, que vocatur sponsalitia largitas, fiat inter sponso, quid acquirat sponsa per osculum, & quid per copulam?
- 4 An sponsa acquirat hodie per osculum medietatem donationis, quando donatio continet res pretiosas, puta vestes, & ornamenta, & alias res valde pretiosas?
- 5 Si sponsus dedit sponse vestes & ornamenta pretiosa tempore nuptiarum & velationum, an possit per osculum acquirere medietatem, & per copulam totum?
- 6 Si inter sponso intervenit osculum vel copula antequam aliqua donatio fieret, & postea sequatur ista donatio, an in isto casu per osculum acquirat medietatem, & per copulam totum?
- 7 Si ista donatio sit invalida juris prohibitione, an sponsa acquirat medietatem donationis

- per osculum, & totum per copulam?
- 8 Si sponsa de presenti vel de futuro ingrediat religionem, an per osculum acquirat medietatem donationis, sicut acquireret per mortem mariti?
 - 9 Alia est donatio, que vocatur ante nuptias, vel propter nuptias, & quis sit ejus effectus?
 - 10 In quo conveniat ista donatio cum dote?
 - 11 In quo differat a dote?
 - 12 Alia est donatio que vocatur arrha, & quis sit ejus effectus?
 - 13 Ista donatio que vocatur arrha, an excedat decimam partem bonorum?
 - 14 Sponsus vel maritus minor 25. annis, an possit promittere vel dare predictas arrhas, & an possit se restituere?
 - 15 Alia est donatio que vocatur dos, que datur ad sustentanda onera matrimonii,
 - 16 Quis sit effectus hujus dotis?
 - 17 Si mulier contrahat matrimonium simpliciter, an videatur in dubio omnia bona sua in dotem dare?
 - 18 Ista dos habet in se tacitam conditionem, si matrimonium sequatur.
 - 19 Dos potest incipere a traditione & promissione.
 - 20 Si constante matrimonio uxor tradat simpliciter marito certam quantitatem, nulla expressa causa, an valeat in causam dotis?
 - 21 Si filia habeat bona ex linea materna, vel ex alia parte, & pater promisit dotem dare filie, an teneatur dare de proprio patrimonio & substantia patris?
 - 22 Si pater sit debitor filie, vel haberet ejus bona in sua administratione, an promittendo dotem teneatur pater dotare filiam de suo patrimonio?
 - 23 Si mater vel ascendens, qui non habet filiam in potestate, promittat dotem, an videatur promittere tantum bona filie?
 - 24 Si mater vel extraneus promittat dotem, que excedit patrimonium & substantiam filie vel filie, an residuum teneatur de suo patrimonio solvere?
 - 25 Si pater vel mater simul promiserunt dotem filie, qualiter teneantur?
 - 26 An pro dote promissa possit obligari fidejussor?
 - 27 Quando dos incipit a promissione, an transeat dominium sine traditione?
 - 28 Si pater vel extraneus dedit dotem, cui debet restitui soluto matrimonio?
 - 29 An promissio, vel legatum pro dote, sit conditionale, vel purum?
 - 30 An propter dotem non solutam marito herede debeantur usurae?
 - 31 Si dos non solvitur marito, an possit & teneatur maritus alere uxorem?

Si

- 32 Si maritus vindicavit res dotales, & victus fuit per sententiam diffinitivam, an soluto matrimonio mulier possit eas petere a reo absoluto, vel ab actore qui obtinuit?
- 33 An maritus constante matrimonio lucretur fructus rerum dotalium?
- 34 Si extraneus dedit dotem pro muliere, & stipulatus est dotem sibi reddi, an constante matrimonio possit exigere dotem, viro urgente ad inopiam?
- 35 Si maritus post restitutionem dotis efficiatur dives, an recuperet dotem?
- 36 An res empta ex pecunia dotali efficiatur dotalis?
- 37 Que actio competat uxori pro petenda dote a marito vel ejus heredibus?
- 38 Quo tempore incipiat ista tacita hypotheca, que competit uxori pro recuperanda dote?
- 39 An mulier virtute tacite hypothecae preferatur aliis creditoribus habentibus expressas hypothecas?
- 40 Si mulier habeat expressam hypothecam posteriorem pro dote, an preferatur aliis creditoribus habentibus expressam anteriorem?
- 41 An tacita hypotheca & ejus prelationis competat mulieri pro donatione ante nuptias?
- 42 Si dos consistit in specie vel re inestimata, quia uxor dedit pro dote res mobiles vel immobiles marito, an soluto matrimonio transferat dominium in uxorem?
- 43 Si soluto matrimonio non possit constare an res mobiles sunt consumptae absque culpa mariti, an maritus teneatur valorem solvere?
- 44 Si dos consistit in re vel specie aestimata, an transeat dominium in uxorem?
- 45 An istud jus hypothecae competens mulieri, transeat ad heredes?
- 46 Soluto matrimonio, intra quod tempus debeat solvi dos uxori?
- 47 In tempore quo non solvitur dos, an maritus vel heredes lucretur fructus?
- 48 In tempore in quo non solvitur dos, an uxor possit ali a marito vel heredibus ejus?
- 49 An maritus teneatur restituere dotem in totum, vel in quantum facere potest?
- 50 An in dote exigenda debeat attendi locus vel domicilium mariti vel uxoris?
- 51 An & quando possit maritus repetere ab uxore vel heredibus expensas in rebus dotalibus factas?
- 52 An dos confessa probet receptionem dotis?
- 53 An causa dotis sit mixti fori?
- 54 An a sententia lata in causa dotis appellari possit?
- 55 Si inter conjuges matrimonium est prohibitum, an mulier possit repetere dotem?
- 56 Si matrimonium est nullum, an soluto matrimonio dos putativa habeat privilegia dotis verae?

- 57 An res dotalis possit alienari per maritum vel uxorem constante matrimonio, interveniente juramento?
- 58 Si mulier primo juravit non vendere nec alienare res dotales, & postea vendit & jurat, an talis contractus valeat?
- 59 An uxor soluto matrimonio possit vendere vel alienare res dotales?
- 60 An fidejussor qui intercessit pro re dotali vendita, teneatur & obligetur, re evicta per mulierem?
- 61 Si maritus vendidit rem dotalem sine consensu & juramento uxoris, & postea soluto matrimonio vindicetur ab ipsa uxore, an maritus teneatur de evictione?
- 62 Si mulier constante matrimonio de licentia viri vendidit, an soluto matrimonio confirmetur talis donatio?
- 63 An maritus vel alienans rem dotalem possit eam vindicare?
- 64 Aliquando inter maritum & uxorem fit donatio simplex, que vocatur donatio inter virum & uxorem.
- 65 An ista donatio confirmetur morte donantis?
- 66 Casus in quibus valet donatio inter virum & uxorem.
- 67 Si donator in vita vel morte revocat predictam donationem, & donatarius qui eam recepit, eam consumpsit, & non possidet eam, an revocatio aliquid operetur?
- 68 An concubina possint aliquid donari?
- 69 Aliquando fit inter eos reciproca donatio medietatis bonorum acquiritorum constante matrimonio.
- 70 An in dubio bona presumantur super lucrata constante matrimonio?
- 71 Cui pertinent fructus qui supersunt soluto matrimonio?
- 72 Casus in quibus medietas lucrorum non acquiratur mulieri?
- 73 An lex final. titul. 4. lib. 5. Ordinamenti procedat in alienatione facta titulo donationis?
- 74 Si maritus alienavit bona in fraudem uxoris, ut non acquirat medietatem, quod remedium habebit uxor ad eam recuperandam?
- 75 Si diversa statuta vel consuetudines sint in domicilio & loco mariti, & diversa in loco uxoris, quod domicilium & locus erit inspiciendus?
- 76 An dominium & possessio hujus medietatis transeat ipso jure in uxorem?
- 77 An communicentur predicta lucra in matrimonio putativo, sicut vero?

Anton. Gomez. ad Leg. Tauri.

Bbb

Si